

Naslov originala:

Lana Popović

NEUKROTIVA LEPOTA

Wicked Like a Wildfire © 2017 by Lana Popovic

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2017

Published by arrangement with HarperCollins Publishers.

ZA IZDAVAČA:

Marko Sabovljević

UREDNIK:

Marina Sabovljević

PREVOD:

Maja Radivojević

LEKTURA I KOREKTURA:

Milica Rakić

DIZAJN KORICE:

Siniša Subotić

ŠTAMPA:

Alpha print, Zemun

TIRAŽ:

1000

IZDAVAČ:

Publik praktikum

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

LANA POPOVIĆ

NEUKROTIVA LEPOTA

Svojoj mami i svom tati, za njihovu
bezgraničnu ljubav i snažnu podršku.
Ovo ne bih mogla da uradim da nije
bilo vas.

JEDAN

Kotor, Crna Gora

Moja sestra i ja smo rođene zapetljane, obe dovoljno malene, da je naš neukrotivi izlazak uspeo, tek za toliko da ne ubije našu majku. Volela sam da mislim da će biti ozbiljnog vrištanja sa mamine strane u metežu koji je neizbežan, ali to je bila samo moja uvrnuta mašta. Možda je ona to podnela stoički i savršeno, kao i uvek, poput Snežane koja rađa pod staklom. Bilo kako bilo, dok su se brinuli o njoj, niko nije pomislio da zabeleži koja od nas dve je stigla prva. Tako da, iako nismo bile identične, zbog puke, proklete tehnikalije, uvek smo bile potpuno istih godina, nijedna od nas dve nije bila ni minut starija ni mlađa.

Mama nas je smestila u jednu kolevku, u onu koju je čiča Jovan napravio za nju od trešnjinog drveta, još pre nego što smo bile rođene. To je bila neobična stvar, napravljena da stanu deca, iskovana sa sirenama koje su uhvaćene na bršljanu, otvorenim školjkama sa malenim jabukama koje rastu u njima umesto slanog mesa. Ponekad sam se pitala da li bi mi se ta kolevka toliko dopala, koliko mi se dopalo da imam sopstvenu sobu kada smo bile starije. Ali Malina je volela da se uspaavljuje dok diše zajedno sa mnom, dok je trljala stopala o stopala, kao skakavac.

Jedina prava priča za laku noć koju nam je mama pričala, bila je o onim danima kada smo obe bile toliko male da se vrhovi naših lobanja nisu još dovoljno učvrstili u nešto što bi moglo da se podnese. Majka koju sam ja poznavala je možda bila kušana takvom krhkošću, potrebom da pritisne svoje palčeve u takvu poslušnu glinu. Da vidi kakve tragove bi mogla da napravi.

Ona je sigurno bila mnogo drugačija tada.

Umesto toga, kada smo dovoljno porasle da naše blede oči mogu da se fokusiraju, ona je iznela raznoliki asortiman stvari na mlečnom poslužavniku sa morskim staklenim kamenčićima. Sa njega je vadila malena srebra od voća i njima prelazila preko naših usana, jedno po jedno. Jabuka, mango, jagoda, papaja, čupava breskva, neka voća su toliko egzotična da je mogla da ih nabavi samo sa brodova koji su pristajali u zalivu. Rađe je birala to, nego sa otvorene pijace koja je izvan zidina Starog grada. Onda je ljubičastim laticama okrznila ispod naših noseva, zajedno sa jasminom, orhidejom i božurum; malim grumenjem ambra; komadićima drveta agra, sandalovine i mirisne smole.

Onda je čekala da vidi koja će da zasvetli, što je bila magija koja je tekla u našoj krvi.

Za mene, to je bio cvet hibiskusa, crvena i mesnata latica, dok je mama njom prolazila preko vrha mog nosa, pre nego što bi mi dozvolila da je sažvaćem i oslobodim njen kiseli ukus. Za Malinu, to je bila blešteća, savršena višnja koju je mama zdrobila u pastu i dala mojoj sestri da posisa sa njenog domalog prsta.

Loša je sreća ako se čerci da ime po prvoj stvari koja je zasvetlela u sjaju, mama je govorila. Tako da sam ja bila Iris, po cvetu koji nije bio hibiskus, a moja sestra je bila Malina, po voćki – malini. To su bila rezervna imena koja nisu bila vezana za našu pravu prirodu, tako da ništa ne bi moglo da nas prizove. Ni demon ni vila ne bi mogli da nas nađu po našim pravim imenima.

Čak ni kroz priču, mama nije baš umela da objasni kako je sjaj izgledao kada ga je otkrila. Možda su se naše maglovite, bebeće oči razbistrile, kao nebo nakon razjarenog vetra. Možda su naše malene ruke stegle pesnicu vazduha tražeći instrumente koje bismo koristile da uhvatimo taj sjaj kada smo već porasle. Nikada nam nije rekla.

Slušajući je dok nam to priča, mogla bih da se zakunem da je obožavala mala stvorenja puna potreba, kakve smo

Malina i ja bile. Čak i da je cela stvar bila samo priča – ko uopšte trlja voće i cveće i povraćku po bebama? Šta ako je jedna od nas bila alergična? Ipak, bilo je to sve predivno ispričano. Bilo je ljubavi u tom materijalu.

Međutim, to je sve bilo pre sedamnaest godina. Ovih dana, ako bi me neko pitao da li nas je naša majka volela, bilo koje „da” bi mi zastalo u grlu kao riblja kost. A ako bi me neko pitao da li sam ja volela svoju majku, mislila sam da sam znala šta bih rekla.

Ali onda je ona umrla bez umiranja, a ja nisam znala ništa.

Cela ta nedelja je bila kao priprema oluje. Bio je tek kraj maja, ali je već bilo toliko zagušljivo, da te je samo pokušaj disanja pravio buntovničkim. Malina i ja smo radile u pode-ljenim smenama u kafiću *Tadić*, pošto su nas iz škole pustili za leto, a tog utorka mi je ispalo da radim jutarnju smenu koju sam inače preferirala. Na putu do tamo, u šest ujutro, videla bih izlazak sunca iza planina koje su bile nagomilane oko Kotora, videla bih nebo koje blešti poput kovačnice pre nego što stenoviti vrhovi iznad nas ne postanu obasjani prvim zracima sunca.

To me je podsećalo na to kako je moj svet nekada izgledao, briljantan, bukteći i živ iz svakog ugla, onda kada sam mogla da učinim da gotovo bilo šta cveta.

Međutim, nebo se tek jedva rumenelo tamnom bojom dok sam išla oko naše malene kuće, pre pet sati, grčeći se dok su se kamenčići iz našeg dvorišta zabijali u moja stopala. Izula bih svoje japanke da bi se manje čulo krckanje u tišini praskozorja. Mama bi već bila u kafiću – pre nego što se ja išunjam noć pre, ona bi bila u dubokom snu – ali gospođa Petrović, koja živi pored, ona je bila zeznuta, baba tračara, koja je možda bila KGB špijun u prošlom životu, a možda i u ovom. Koliko god da je bilo besmisleno, cinkarenje mami bi joj pričinjavalo neku radost. Mama je vrlo dobro znala da ne može da me zadrži unutra, ukoliko ja želim da izađem. Šunjala sam se samo da bih izbegla rasprave tipa

– „Kao kakva to majka ja izgledam kad se šunjaš kao lopov usred noći?” – a to je, najčešće, bilo zbog Maline. Ona nije mogla da podnese taj zvuk besa koji tutnji u našoj mami.

Ja sam se ipak brzo kretala u nekoj mešavini pripitosti i naduvanosti, dok sam se pentrala na sims prozora i prebacivala noge preko, a zadovoljstvo je treperilo i bilo u mom stomaku kao jaje ugrejano na suncu. To, međutim, ne bi potrajalo. Uskoro bi prsnulo u sluzavu mučninu, baš pred moj dolazak u kafić.

Klonulo klaparanje trijumfa je odjekivalo kroz mene. Uz sve ostalo što sam radila, Jasmina Bez Premca je *mrzela* kada dođem na posao mamurna. A ovog jutra nisam imala vremena ni da sperem isparavanja alkohola sa kože i kose. Mala – i smrdljiva – pobeda, ali sam naučila da ih prihvatim kada naiđu.

Malina je, i dalje, bila u čvrstom snu dok sam ja oprežno spustila oba stopala na naš drveni pod, prvo prsti, pa stopala, savijajući se da spustim svoje japanke pored. U stomaku mi se teturalo. Možda to i nije bio trijumf. Naslanjam dupe na dasku, dišem duboko da smirim svoju utrobu. Držali smo prozor širom otvoren tokom leta, i blagi povetarac je ulazio i komešao raznobojne japanske suncobrane koji su visili sa našeg plafona; bili su bez drški i preklapali su se jedan preko drugog.

Ovo je bio jedan od mojih projekata pre mnogo godina, pre nego što sam diplomirala da pravilno izlivam staklo pod budnim okom čiča Jovana. Kada je moj sjaj počeo da slabi, mama mi je ponudila utešnu nagradu, članak o američkom umetniku, Dejlu Čihuliju* i njegovoj najvećoj instalaciji: Fijori di Komo, bašti staklenog cveća koje cveta na plafonu najvećeg hotela u Las Vegasu. Samo njena čelična armatura bila je teška oko pet hiljada kilograma; morala je da bude toliko teška, da bi poduprla dvadesetak hiljada stakala koji su bili prikazani na nju. To je bila najveća staklena skulptura na svetu.

* Dejl Čihuli – skulptor i jedan od pionira duvanja stakla. Pripisuje mu se da je od zanata napravio umetnost.

Obojila sam suncobrane brižljivim i delikatnim preslikavanjem cvetova zidnih puzavica u tunelu u Kitakjušu, u Japanu, praveći rešetke da bih suzila izbočine podupirača tunela, kako bih stvorila optičku iluziju dimenzionalnosti – tako da, kad god bismo Malina i ja pogledale gore, osećale smo se kao da stojimo usred Kavači Fuđi bašte, ispod roze i ljubičaste pastelne kiše puzavica koje kaplju. Mami se nije dopadalo. Nije morala to da kaže, ali se to videlo u zatezanju malenih mišića na njenom licu nebrojeno puta kada je dolazila da pokupi jednu od nas i nije mogla da prestane da zuri u pljusak cvetova koje sam naslikala za Malinu i sebe.

Možda me je to što se njoj gadilo i nateralo da volim taj plafon mnogo više, ne bih bila iznenađena time. Ali to je samo dodatna korist, potpuno udaljena od poente. Ono što sam zaista volela je, da gledam gore i znam, da je to mesto postojalo za mene negde daleko oдавде. Mesto, koje je pripadalo meni, barem jednim delom.

Ali ovog jutra, prizor papirnatih latica uneo je nemir u mene. Onesveščena na Neveninom kauču sinoć, sanjala sam o cveću, o poljima crnih ruža koje su bleštale vlažno ispod neba koje je lebdelo na rubu oluje. Svaki put kad sam se probudila, bila sam znojava i zadihana, a srce mi je bubnjilo u grudima, sve dok me trava i alkohol nisu ponovo odveli u san. Retko kad sam se sećala svojih snova, ali ovog puta sam skoro mogla da osetim te ruže, da okusim vlažnu rosu na laticama, dok sam ih kidala sa svojih stabljika i stavljala ih na jezik.

Otresajući tu iznenadnu jezu, saplela sam se preko jedne Malinine sandale sa kaišem i lupila u naš sto za šminkanje, psujući u bradu dok su naši parfemi zveckali. Soba nam je bila toliko mala, da smo mogle da ispružimo ruke i premostimo jaz dodirnutim dlanovima, čak i kada smo sedele na ivici svojih kreveta. Kao po dogovoru, Malina se prebacila sa stomaka na leđa, kao povređeni delfin. Prebacila je ruku preko lica i prilično mumlala. Uspela sam

da uhvatim otegnuto „Ris”, praćeno nečim što je sumnjivo zvučalo kao „kalcona”.

„Oh, ne bih rekla, gospodo”, rekla sam joj. „Uzmi svoj ručak. Ne moraš da budeš u kafiću do jedan, svakako, tako da uzmi samo neki sendvič na putu do tamo ili nešto slično, a kalcone možemo da uzmemo iz *Bastion*-a za večeru, ako hoćeš.”

Nezadovoljno je zarežala i okrenula se licem ka zidu. Slegla sam ramenima i okrenula se našem prljavom ogleдалu. Moja crna majičica od sinoć je bila bar tri godine stara, i premala, ukrašena pârom svetlucavih crvenih usana koje okružuju šljokičavu lobanju. U isečenim farmerkama sa niskim strukom video mi se donji stomak između kostiju na kukovima – a ako je bilo nešto što mama nije mogla da podnese, to je bila nedolična količina golog tela ćerke na displeju. Kosa mi je bila previše ravna da bi se mrsila, ali ajlajner se dobro razmrljao tokom sna. Sveukupni efekat je bio da sam izgledala kao da nešto lukavo, bledih očiju i, moguće, nešto što je spremno da ugrize dok izviruje iz svoje pećine.

Savršeno. Degenerativna riba vama na usluzi.

Pre nego što sam izašla, naslonila sam se da poljubim Linino čelo koje je bilo umusavljeno od spavanja. Njene crne lokne – toliko tamne da su izgledale gotovo plavo pod određenim svetlom, ali sa najneverovatnijim sumornim podtonom, tamo gde je sunce uhvatilo njihovu dubinu – bile su kao ptičje umršeno gnezdo, a ona je mirisala na toplo i uspavano, na Dove sapun i pačuli koji je bio u osnovi njenog omiljenog parfema iz kućne radinosti. Ispod toga sam mogla da osetim njenu kožu, a moj stomak se napunio ljubavlju. Za trenutak sam osetila teskobu moćne nostalgije, kao da je gong odzvanjao u mom stomaku, nostalgiju za noćima kada smo ušuškane spavale zajedno i šaputale kroz svoje slatko, bebeće disanje.

Lina se promeškollila, a lice joj je postalo naborano kao kod male devojčice. „Ris”, promrmljala je, „postoji li neki

poseban razlog što me njušiš kao svinja tartufe?” Spustila sam se na svoj krevet dok se ona pridizala na laktove i zevala širom otvorenih usta. „Možda se samo *naslađujem* mirisom sestre ujutro.”

„To zvuči potpuno pogrešno.” Naborala je svoj nosić. „Ne mogu da kažem da je uzajamno. Šta si radila kod Nevene uopšte, tražila jabuke u flaši rakije? Ne znam kako možeš da piješ tu stvar, rekao bi čovek da bi mogli da naprave da brendi od kajsije ima malo bolji ukus od otrova za pacove pomešanog sa jeftinim parfemom. Ko je još bio tamo?”

„To je za nas, kul i popularne, da znamo, a za tebe je da saznaš.” Pravim facu. „Ili bolje rečeno kul i popularni, Nevenini lažni prilepci. Niko više ko je važan da se pomene, stvarno. Ali trebalo bi ponekada da izađeš sa mnom. Da budeš malo divlja i slobodna, jednom.”

Uspavano mi se poluosmehnula, a sjajna crna kovrdža joj je skliznula preko zaokrugljenog obraza. Moja sestra je imala najmedenije lice, nežnije crte od naše majke, koje je nasledila od tate, najvećim delom u svojim, pomalo, ukošenim sivim očima. Njena puna donja usna je bila rascepljena poput višnje, a to je činilo svu tu lepotu istovremeno blagom i vragolastom. Lako se može primetiti da delimo istu krv, a možda biste, površinski, mogli i da pomislite da smo jedno isto biće.

Ali kao voda i alkohol, sličnost se tu završavala.

„Možda se meni dopada da ostajem kod kuće?” reče ona. „Možda ja imam pametnijih stvari koje bih radila u toku noći od toga da ti se kačim na tvojim žurkama iz prkosa?” Uvek me je uznemiravalo to kada bi Lina odgovarala pitanjima. Ona je to pokupila od godina i godina glumljenja ambasadora između mene i mame.

„Oh, kao na primer, da šetaš na ljuskama od jaja oko Jasmine, dok ona planira jelovnik za sledeći dan i ignoriše te?” izimitirala sam je. „I ne izlazim samo da bih se njoj inatila, znaš. Nije sve što radim zbog nje.”

„Meni izgleda kao da jeste ovih dana”, Lina reče tiho. Spustila je svoje oči, a crne trepavice su joj bujno pale na obraze, dok je uvlačila prste u posteljinu. Njene šake su bile najmanje lepi deo nje, široki dlanovi i prsti violiniste, kao pauk sa izgrizanim zanokticama zbog sveg tog grickanja od nervoze. Moje šake su, doduše, nakupile ozbiljnu kolekciju opekotina i posekotina od izlivanja stakla i rada u kafiću, ali one su i dalje imale lepu strukturu i bile su lepe, sa tankom nokatnom pločom. Ja sam pobedila kada je reč o šakama. Barem u tome.

„Lako je tebi da kažeš, zar ne? Ti i dalje možeš da pevaš kao što si ranije pevala, onda kada nam je dozvoljavala da vežbamo sa njom.” Nisam mogla da zadržim gorčinu koja je izvirala iz mog glasa, ličila je na jednu od onih maminih kora od pomorandži, pre nego što ih kandira. „Ja ne mogu više ništa da nateram da cveta, osim cveća, a čak i tada mogu samo ja to da vidim.”

Osim kada popijem dovoljno alkohola, što nisam dodala. Ili kada pušim toliko da mi misli svetlucaju jedna do druge, poput škole sitnih riba, klizavih i srebrnih, onih koje je nemoguće uhvatiti.

Ti možeš da pevaš kao što si uvek mogla, a ona te čak ni ne mrzi.

„Žao mi je”, prošaputala je Lina boreći se da se susretne sa mojim pogledom. Znala sam da je mogla da oseti kiptenje mojih emocija, da ju je to teralo da mi ne uzvрати ili da me uteši, ali ponekad nisam mogla da se suzdržavam samo da bi njoj bilo lakše. „Znam da ti nije lako. Ali možda je bolje ovako? Ja mogu da pevam, ali to je sve – čudno, možda, ali samo *pesma*. Niko nema šta da vidi tu. Ali ti, bilo je kao Nova godina kada si ti činila da stvari cvetaju. A dobro znaš da ne smemo da budemo takve, svetlucave i šljokičave. Nije bezbedno ni za jednu od nas.”

Stisla sam zube dok vilica nije krenula da mi gori. Bezbednost je bila mamina večna mera. To je razlog što smo zajedno jele mesec dana samo noću, u malenoj bašti iza naše kuće, sakrivene rešetkama ruža i oleandra, onda kada

smo Lina i ja bile male. „Samo u tami, cvetiću, i samo jedna sa drugom”, šaputala bi mi mama u uho, snažno mi držeći šaku, dok sam ja činila da cveta svetlost zvezda koja je padala niz baldahine lišća iznad. „To je jedino mesto gde smo bezbedne.”

Ne mogu da se setim kada me je mama poslednji put nazvala „cvetiću”, ili me dodirnula sa takvom nežnošću. Kao da sam se pretvorila u kaktus, a ne u nešto mekše, i nije htela da rizikuje da se ubode na moje bodlje.

„Meštani sa vilama, znam”, rekla sam. „Ljubavnici, komšije, prijatelji, svi kreću da zapale veštice. Ali zar se ne pitaš ponekada, da li je vredno sve to, da li je vredno odricati se toliko? Kad moramo stalno da se trudimo da budemo začaurene?”

Lina je skrenula pogled, a blago rumenilo se pojavilo na njenoj bleđoj koži. „Naravno da je vredno”, mrmljala je. „Lepota je vredna čak i kada je ima najmanje. Ti imaš svoje staklo, ja imam svoju violinu. To je dovoljno, kao što je mama uvek govorila.”

Ipak, čak i dok je to izgovarala, krenula je da pevuši sebi u bradu. Naježila sam se i sve dlake su mi se podigle na koži niz ruku. Čak i posle svih ovih godina, kada čujem Linu kako stvara harmoniju sa sobom, prođu me trnci, kako zvuči kao da peva tri glasa odjednom. Ova melodija je bila suptilna, tri sloja slatko-gorkog *apreggio*-a*, koji je reflektovao moje emocije kao prizma: bes, gubitak, nagrizajući osećaj nepravde, zajedno sa nežnim izvinjavajućim tonom koji je ona nudila.

Bio je još jedan ton tu, trag krivice koju ona nije osećala kao svoju. Čak i dok je pesma uspevala da topi moje neraspoloženje sa njom, kao topljenje šećera u vodi, ja sam se mrštila.

Ona je uhvatila sebe i presekla melodiju.

„Izvini”, rekla je, stežući obe šake na krilu, sve dok joj zglobovi na šakama nisu pobeleli. „Znam da mrziš kad ura-

* Arpeđo je razložen akord, gde se svaki ton akorda svira zasebno.

dim to. Da li... da li ćeš ići do trga posle smene danas? Ako Nevena ostaje duže u kafiću, ja bih mogla da izađem ranije i ponesem violinu, da ti pravim društvo?"

Budući da ovo dolazi od Line, ovo je jecaj za pomirenjem na visokom nivou. Ja sam prodavala svoje figure od stakla turistima u Starom gradu, na trgu, a kada Malina peva i svira, to je značilo da ću prodati mnogo više tog dana. To je kupce nagonilo da postaju popustljivi, da rađe daju novac za finu stvar izrađenu od stakla. Mama nije imala pojma da smo to ikada radile, naravno. Doduše, delovalo je malo varalački da upravljamo ljudima na taj način, ali to je samo dodavalo šmeka mom zadovoljstvu. Lini se nikada nije dopadao taj deo kao meni, čak iako je ona činila da ljudi lakše urade ono što su već negde želeli. Zbunjivalo me je što je nju to toliko mučilo. Koja je poenta sve te moći, ako se ona svaki put umanji od nje?

Naročito kad su njene moći još uvek tako živopisno blistale, dok su moje nestajale svakim danom.

„Mislila sam da imaš čas violine sa Natalijom posle podne.”

„Mogu da otkažem to, ako hoćeš. Već sam bila kod nje ove nedelje.”

„Ne brini za to”, rekla sam odsečno, obuvajući japanke. „Imam samo još nekoliko komada od poslednje ture, u svakom slučaju. Nedovoljno da izložim.”

Uzdahnula je iza mene. „Ris...”

„Videćemo se posle.”

Mogla sam da osetim njene teskobne oči na mojim leđima dok sam odlazila.